

Ανάπλαση του Ελαιώνα

του Ν. Μαρκάτου

Το κείμενο της Ερευνητικής μας δουλειάς αρχίζει με κάτι από την «*Αλίχη στη χώρα των Θαυμάτων*».

— «Ποιό δρόμο να πάρω»;

— «Εξαοράται από το που θέλεις να πας». Και συμπληρώνει ο φίλος μου ο Κινέζος. Δεν υπάρχει ούριος άνεμος γι' αυτόν που δεν ξέρει που πηγαίνει.

Όταν ο Διαδημοτικός «Σύνδεσμος Διαχείρισης και Ανάπτυξης του Ελαιώνα Αττικής» μας ζήτησε το καλοκαίρι '91 να μελετήσουμε το πρόβλημα του Ελαιώνα, αντιμετωπίσαμε την πρότασή του με πολλές επιφυλάξεις. Σε μια περιοχή, όπου εμπλέκονται πλήθος από συμφέροντα, ιστορικά διαμορφωμένα και γενικά αντιζουρούμενα. Και όπου αντιπαρατίθενται μετωπικά, παγιωμένες παραδοσιακές αντιλήψεις και πρακτικές, πολλές φορές με ευγενείς αλλά και γενικά και ασαφείς προσδοκίες για το μέλλον. Ωστόσο, ένα μείζον πρόβλημα για μια ζωτικής σημασίας περιοχή της πρωτεύουσας, συνιστά πρόκληση που δεν μπορεί παρά να κάμψει τις όποιες αντιστάσεις. Η επιστημονική κοινότητα και ειδικά το ΕΜΠ, οφείλει και στην πράξη να υπηρετήσει το κοινωνικό σύνολο. Το ΕΜΠ δεν διστάζει να εμπλέκεται σε «καντά» προβλήματα, ακόμα και όταν αυτή η εμπλοκή ενέχει τον κίνδυνο να μας παρασύρει σε αντιδικίες που δεν υπακούουν στην επιστημονική δεοντολογία.

Η έρευνά μας περιέλαβε: Συγκέντρωση, ταξινόμηση και αξιολόγηση όλων των μελετών δεδομένων και απόψεων, που έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα. Έρευνα επί του πεδίου. Επικαιροποίηση των δεδομένων που απεικονίζουν την υπάρχουσα κατάσταση από περιβαλλοντική, πολεοδομική άποψη αλλά και ως αγορά εργασίας. Μελέτη της βιωσιμότητας των μεταποιητικών

δραστηριοτήτων που έχουν αναπτυχθεί στην περιοχή. Τέλος, διερεύνηση των προοπτικών της περιοχής, υπό μορφή εναλλακτικών σεναρίων και των οικονομικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών ρυθμίσεων που είναι αναγκαίες. Πιστεύουμε ότι, παρόλο που δεν υπάρχει μια «μοναδική» λύση, και παρόλους τους περιορισμούς χρόνου και κόστους, προσεγγίσαμε κατά το δυνατόν καλύτερα και ακριβέστερα, το πεδίο του «ορθού λόγου».

Η Ομάδα μελέτης απαρτίστηκε από 3 επιστημονικές ομάδες, 9μελή ομάδα περιβάλλοντος για τα περιβαλλοντικά θέματα, με υπεύθυνο τον ομιλούντα, 7μελή πολεοδομική ομάδα με επικεφαλής τον καθ. Α. Βασενχόβεν, και 6μελή τεχνικο-οικονομική ομάδα. Να υπογραμμίσω τη συμμετοχή προ- και μεταπτυχιακών σπουδαστών. Θέλουμε να κρίνετε τη δουλειά μας με αυστηρά κριτήρια αλλά με δεδομένους τους περιορισμούς μας.

Η συνολική υποβάθμιση της περιοχής, είναι αναμφισβήτητη και τείνει να πάρει εκκρηκτικές διαστάσεις. Τα χαρακτηριστικά, ωστόσο, του προβλήματος, είναι φανερό σε μας ότι δεν έχουν κατανοηθεί πλήρως και δεν αντιστοιχούν στην «εικόνα» που έχει διαμορφωθεί στον Ελαιώνα, στην αρχή της δεκαετίας του '90. Η επιδείνωση της κατάστασης, συντελείται όχι σε συν-

θήκες ανάπτυξης, αλλά κρίσης και αρνητικής αναδιάρθρωσης. Από περιβαλλοντική άποψη, η αέρια ρύπανση είναι επείγον ζήτημα, με ρύπους που προέρχονται από τις καύσεις για παραγωγή ενέργειας και που οφείλονται σε λίγες μεγάλες μονάδες. Γίνεται χειρότερη από την πολεοδομική δυσλειτουργία της περιοχής και την κυκλοφοριακή επιβάρυνση. Από πολεοδομική άποψη, η κατάσταση τραγική. Πλήθος ετερογενών χρήσεων συμβιώνουν πέρα από κάθε λογική συμβατότητας ή συμπληρωματικότητας, αμοιβαίας εξάρτησης ή εξυπηρέτησης.

Η ένταξη της περιοχής στο σχέδιο, αποτελεί αίτημα που παραγνωρίζει το μείζον ζήτημα της ποιότητας της ζωής με τις περιβαλλοντικές, αναπτυξιακές και οικολογικές της διαστάσεις.

Ο προτεινόμενος από το ΕΜΠ σχεδιασμός παρεμβάσεων, περιλαμβάνει τις εξής βασικές κατηγορίες χρήσης γης:

1. Βιομηχανικοί θύλακες, σε ποσοστό 25%.
2. Ζώνες πρασίνου και πολιτισμού 42%, δηλαδή εκτεταμένοι ελεύθεροι χώροι πρασίνου αναψυχής, άθλησης, εκπαίδευσης και πολιτισμού, για εξυπηρέτηση γενικότερα, της πρωτεύουσας.

Το κείμενο αποτελεί εισήγηση του Πρύτανη ΕΜΠ, Ν. Μαρκάτου στην ημερίδα με θέμα «Η ανάπλαση του Ελαιώνα».

3. Ζώνες εμπορίου-γραφείων, κατά μήκος μεγάλων οδικών αξόνων, με ελεγχόμενη εκμετάλλευση της γης, 10%.
4. Ζώνες βοηθητικών χρήσεων, σταθμός ΔΕΗ, μεταφόρτωση απορριμμάτων, επισκευές Μετρό, Λαχαναγορά Ρέντη, 8%.
5. Περιοχές κατοικίας, κυρίως υφιστάμενες με ένα νέο διευρυμένο θύλακα, 5%.
6. Απομάκρυνση εκτός Ελαιώνα, οχλουσών δραστηριοτήτων, βυρσοδεψείων, χυτηρίων, επιμεταλλωτηρίων, πρακτορείων μεταφορών και εκτατικών δραστηριοτήτων, όπως κεραμοποιεία και μονάδες έτοιμου σκυροδέματος. Απομάκρυνση ΕΤΜΑ, σε χρονικό ορίζοντα 20 ετών.
7. Βασικό οδικό δίκτυο 10%.

Σίγουρα διαπιστώνεται λοιπόν, ότι υπάρχει πρόβλημα, και ίσως να υπάρχει κάποιος γενικός αφορισμός, ότι η

τεχνολογία ή οι δυνάμεις της αγοράς, πρέπει να επέμβουν, προκειμένου να διασωθεί ότι έχει απομείνει και να αναστραφεί μια καταστροφική εξέλιξη. Όμως δεν είναι μόνο εκεί το πρόβλημα. Όσο το περιβάλλον νοείται και συλλαμβάνεται απλώς ως συντελεστής παραγωγής (ο οποίος σημειωτέον είναι αρνητικός, διότι επιβαρύνει το κόστος), που η ρύπανση και αλόγιστη χρήση του διευκολύνει την περιστολή των δαπανών μιας επιχείρησης, η ρύπανση θα είναι μια παρωνηχίδα σε μια cost and benefit ανάλυση.

Εδώ υπεισέρχεται ο ρόλος της πολιτικής, ή καλύτερα ο ρόλος που θα ευχόμαστε να αναλάμβανε μια πολιτική αντάξια του ονόματός της, μια λειτουργία δηλαδή, που θα προσπαθεί να συμπυκνώσει τις κοινωνικές αντιφάσεις σε μια οργανική και προωθητική πρόταση. Εδώ, μπορεί και να παρέμβει ο επιστήμονας, όχι ως τεχνοκράτης, που προτείνει αδιαφορώντας για τις συνέπειες, αλλά σαν μια φωνή συνεί-

δησης με πρακτικές υποδείξεις, για όσα θα έπρεπε να γίνουν και που ποτέ δεν εισακούονται. Διότι τελικά η έρευνα και οι μελέτες, μπορεί να αναπτυχθούν, αλλά η αξιοποίησή τους δεν αποτελεί αντικείμενο της πρακτικής των επιστημών, αλλά των κυρίαρχων κοινωνικών συμφερόντων. Θεωρήσαμε λοιπόν, ότι είναι καιρός να προσπαθήσουμε, πέρα από το συγκεκριμένο έργο που παράγουμε στους επιστημονικούς τομείς, αλλά ίσως και για χάρη του έργου αυτού, να κοινωνικοποιήσουμε το πρόβλημα και να μετατρέψουμε την απλή διαχείριση της περιβαλλοντικής και αναπτυξιακής κρίσης από το κράτος, σε ενεργό κοινωνικό αίτημα και χώρο παρέμβασης των φορέων και πολιτών.

Ελπίζουμε η δουλειά αυτή να μην κλειστεί σε κάποιο συρτάρι και να συμβάλει στην επανατοποθέτηση του προβλήματος Ελαιώνας, στο διάλογο και τις αναγκαίες αποφάσεις.

